

Drahí bratia a sestry,

generálna kapitula v Avile ustanovila zvláštnu komisiu, ktorá má poverenie skúmať úlohu laikov v našom apoštoláte. Kapitula pripomína dôležitosť, ktorú laici postupne získavajú v Cirkvi, a to hlavne po II. vatikánskom koncile. Táto kapitulárna komisia požiadala magistra rehole, aby napísal bratom a celej Dominikánskej rodine o laikoch v našom apoštoláte a o dominikánskych laikoch v dnešnom svete. Nasledujúci list je teda odpoveďou tejto kapitulárnej komisii. Je poctou celej dominikánskej rodine za úspech, ktorý dosiahla v tejto dôležitej cirkevnej oblasti, a zároveň bratskou výzvou všetkým členom dominikánskej rodiny, aby znásobili svoju oddanosť a svoju prácu na tejto novej cirkevnej úlohe.

1. Prebudenie laikov, nové cirkevné znamenia

Druhý vatikánsky koncil upozornil na nové cirkevné znamenia: na prebudenie laikov k novej cirkevnej etape spoluzodpovednosti a na zmysel (význam) spoločenstva. Slová koncilu boli uznaním a priaznivým prijatím tejto novej etapy a zároveň vyzvaním celej Cirkvi, aby sa vydala na rovnakú cestu. Nedávna mimoriadna synoda biskupov vypočula hlas koncilu, určila nové smernice a nové ciele ako doplnenie povolania a poslania laikov v Cirkvi.

Prebudenie laikov k súčinnosti a k cirkevnej spoluzodpovednosti je znamením doby s hlbokým teologickým významom. Prehlásenia koncilu či synody sú iba odrazom historického faktu, ktorý sa uskutočnil všade, vo všetkých miestnych cirkvách a taktiež v celej Cirkvi. Pozrime sa spoločne na niektoré fakty súčasnej konjunktúry Cirkvi:

a. *Miestne cirkvi (spoločenstvá) získavajú zvláštnu životaschopnosť vďaka aktívnej spoluzodpovednosti laikov - mužov i žien, ktorí si uvedomujú svoje kresťanské povolanie, svoje apoštolské poslanie a zodpovednosť...úsilie o oživenie, reorganizáciu a misionársku obnovu je často podmienené a uskutočňované laikmi v spolupráci s ich duchovnými pastiermi.*

b. *Postupné rozširovanie zodpovednosti prevzatej laikmi vo vnútri spoločenstva má zvláštnu dôležitosť. Každým dňom rastie počet laikov, ktorí si uvedomujú a objavujú špecifické poslanie vo vnútri Cirkvi. Vo väčšine prípadov ide o poslanie uznané a schválené ich duchovnými pastiermi. Rastie taktiež počet laikov, ktorí sa venujú katechéze a evanjelizácii, teologickej reflexii a výučbe, vedeniu a animovaniu spoločenstva, administratívnej práci a sociálnej starostlivosti, boju za spravodlivosť a mier vo svete... Tieto posrania nie sú vykonávané bez odbornej prípravy iba vďaka potrebnej vôli, tí, ktorí sa im venujú sa cítia povinní získať potrebné vzdelanie a prípravu.*

c. *Z teologického, cirkevného a pastoračného hľadiska je veľmi významné, že účasť laikov neustále rastie. Nie je to iba jednoduchá účasť v dôsledku nedostatku kňazov. Je to účasť mnohých laikov, ktorí sa cítia povolaní organizovať činnosť kresťanského spoločenstva v modlitbách, v odovzdávaní Slova, v sociálnych a politických úlohách, v charitatívnej činnosti a v spravodlivosti. Títo laici začínajú novú etapu nielen v chápaní, ale taktiež vo funkcii autority v kresťanskom spoločenstve.*

d. *Pri prebúdzaní laikov má zvláštny význam prítomnosť ženy po troch storočiach mlčania a odsunutia na vedľajšiu koľaj. Prirodzené dary ženy prinášajú novosť do kresťanského spoločenstva a odhaľujú novú tvár kresťanskej skúsenosti. Jej praktický zmysel, špeciálna ženská citlivosť, jej materstvo a vytrvalosť v skúškach, odhaľujú skryté aspekty Božieho slova, kresťanského porozumenia, skúsenosti Kráľovstva.*

Tieto fenomény, existujúce v dnešnej Cirkvi, vyvolali stále rastúcu spoluprácu medzi laikmi, rehoľníkmi a kňazmi v rôznych oblastiach cirkevného života. Dominikáni a dominikánky prežívajú svoj život a svoje plány stále viac s ostatnými rehoľníkmi

a laikmi, s mužmi i ženami, vydatými, ženatými či slobodnými. Laici nie sú iba predmetom nášho poslania, zdieľajú s nami- a my s nimi, rovnakú zodpovednosť v kresťanskom spoločenstve.

Tvárou v tvár tejto cirkevnej skutočnosti je normálne, že si dominikáni kladú určité otázky: Ako pociťujeme a ako reagujeme na prebudenie laikov v Cirkvi? Prijímame ochotne túto skutočnosť? Nepovažujeme ju za zbytočnú? Zavrhuje ju, pretože z nej máme strach? Aké sú naše postoje a reakcie voči laikom? Aké miesto majú laici v našej práci, vo vypracovávaní a uskutočňovaní našich apoštolských plánov? Byť v harmónii s Cirkvou, znamená dnes okrem iného klásť si podobné otázky a hľadať na ne úprimnú odpoveď.

2. Teologické kľúče ku kresťanskej reflexii

Dnešná teologická reflexia sa obracia k znakom doby, aby z nich vyčítala, interpretovala a rozlíšila požiadavky Božieho slova a kresťanskej skúsenosti. Zaoberať sa teológiou alebo kázať, znamená uvádzať do súvislostí Božie Slovo s historickými situáciami ľudí. Vernosť našej bohatej teologickej tradícii od nás vyžaduje pozorné počúvanie a teologické rozlíšenie tohto nového cirkevného znamenia doby. Nemôžeme zabúdať, že to boli práve naši bratia teológovia z Druhého vatikánskeho koncilu, ktorí rozvinuli novú teológiu o laikoch a o poslaní kresťanského spoločenstva.

a. Prvý kľúč k reflexii o laikoch a ich poslaní v Cirkvi je nám predložený ekleziológiou II. vatikánskeho koncilu. Ten zmenil právne inštitucionálnu definíciu Cirkvi na definíciu špecificky teologickú. Hlavným kritériom tejto definície je „Boží ľud“: Cirkev je nový Boží ľud, zhromaždený vierou vo Vzkrieseného a spečatený krstom v Ježišovi Kristovi. Dnes existuje určitá tendencia, ktorá tvrdí, že „spoločenstvo“ lepšie vyjadruje podstatu Cirkvi než „Boží ľud“. Ale, tak ako II. vatikánsky koncil, aj tradícia dáva prednosť definícii „Boží ľud“. Všetci pokrstení sa plnoprávne zúčastňujú na tomto povolaní a poslaní. Všetci sú Boží ľud, aktívni členovia Cirkvi v jej poslaní.

b. Táto ekleziologická koncepcia koncilu nás privádza k novému chápaniu služieb v Cirkvi. Všetky služby a charizmy sú Božím darom skrze spoločenstvo. A tu je druhý dôležitý námet pre teologickú reflexiu. Subjektom služobnosti je kresťanské spoločenstvo. Každý pokrstený zdieľa tento rozmer služobnosti. Rôznosť služieb je výrazom služobnej dimenzie spoločenstva.

c. Tretím kľúčom teologickej reflexie je potreba zmeniť našu tradičnú teológiu služby. Mám na mysli kritériá oceňovania a hierarchizácie. Posvätný ráz liturgických aktov, úzke puto medzi kňazským úradom a autoritou v Cirkvi, nás naučili na posvätné a liturgické hľadisko, ktoré preferujú tento úrad. V tejto forme funkcie a služby zviazané kultom zastávajú popredné miesto v našom rebríčku hodnôt, zatiaľ čo „laické služby“ sú druhoradé. To sa musí zmeniť. Podľa rady sv. Pavla Korinťanom je nutné znovu nájsť kritériá celého spoločenstva pre oceňovanie a dať prednosť charizmám a službám. Charizmy a služby budú mať pre kresťana väčšiu dôležitosť tou mierou, akou budú pomáhať budovať kresťanské spoločenstvo. Tento tretí teologický kľúč nám pomáha prekonať tradičný dualizmus, a v mnohých prípadoch mylný protiklad medzi kňazským stavom a laikátom. Je potrebné pripomenúť si v tejto súvislosti slová otca Y. Congara: „Cirkev sa nebuduje iba činnosťou kňazov, ale taktiež mnohými ďalšími službami, viac či menej stálymi, príležitostnými, spontánnymi alebo uznávanými. Také služby existujú, hoci ich niekedy nenazývame pravými menami: sú to úrady, ktoré nemajú skutočné miesto a štatút v ekleziológii.“ Vidíme teda, že rozhodujúcim dvojakým elementom nie je „kňazstvo-laikát“, ale „služby“ a „spoločenstvo“. To nám pomáha pochopiť rozrôznenie a rozdelenie chariziem a služieb medzi všetkými členmi spoločenstva, vysvätenými či laikmi, mužmi alebo ženami. Nakoniec, a to je veľmi dôležité, pomáha to uznať hlboký kresťanský význam aký majú služby vykonávané pokrstenými, s cieľom vytvoriť ľudskejšiu, bratskejšiu a spravodlivejšiu spoločnosť: pokrok, pomoc, ochrana ľudských práv...

Tieto teologické kľúče majú stimulovať našu reflexiu a rozlíšenie našej pastierskej a cirkevnej činnosti v praxi. Teológia nám dnes ohľadom služieb ponúka tézy pevné i diskutované. Je poslaním dominikánov ponúkať kresťanskému spoločenstvu službu a charizmu teologického rozlíšenia, ak chceme zostať verní svojej tradícii. Ale naša teologická reflexia nebude plodná, ak sa vzdiali od našej kresťanskej, cirkevnej a apoštolskej činnosti.

3. Ciele a záväzky pre Dominikánsku rodinu

Ťažisko dominikánskej charizmy musí byť v kázaní, v kerygmatickom hlásaní Božieho slova. Byť dominikánom znamená byť kazateľom. To je na dominikánskej myšlienke to najdôležitejšie. Ale toto hlásanie je viac ako slovný prejav, ktorý sa uskutočňuje v katechézach, v homíliach, či v náboženskom vyučovaní. Prejavuje sa v akomkoľvek slove, či historickej činnosti, ktorá prehlasuje spásnu udalosť za stred ľudských dejín.

Zvláštne miesto stretnutia medzi dominikánmi a laikmi je práve charizma a služba kázania. Dominikánska rodina je povolaná byť kazateľským spoločenstvom, v ktorom sú bratia, rehoľníci a laici aktívnymi členmi, spoluzodpovednými za rôzne charizmy a služby.

Rehoľa sa zrodila v historickej dobe cirkevnej krízy, ale takisto v čase neobvyklej vitality. Bola to doba prebúdzania laických hnutí, čo veľmi ovplyvnilo zrod a program žobravých rádov a vytvorilo novú koncepciu Cirkvi vo vnútri farských či diecéznych hraníc. Počas celej svojej histórie mala rehoľa významné skúsenosti, ktoré nám môžu pomôcť pochopiť a prijať novú dobu laikátu: včlenenie tretieho rádu do poslania rehole. Pripomínanie týchto skutočností nech je výzvou do budúcnosti.

Myslím si, že dnes sú naše spoločenstvá povolané zavádzať a rozšíriť nové cirkevné praktiky, ktoré by viedli laikov k spolupráci v službách Cirkvi. Prax spoločnej modlitby s laikmi im ponúka bohatstvo modlitby overenej storočiami, ktorá od nich zároveň získava sviežosť a novosť nových kresťanských skúseností. Niektoré z našich dominikánskych spoločenstiev by oživilo svoju modlitbu, keby ju prežívali s laikmi. Príklady nechýbajú. Je potrebné zaviesť a šíriť nové modely vzdelávania spolu s laikmi. Naše vzdelávanie sa nemôže zameriavať jedným smerom, akoby sme my boli učiteľmi a oni žiakmi. Je potrebné vzájomné vzdelávanie. Božie slovo nie je spútané, je otvorené k pochopeniu pre každého veriaceho, ktorý načúva. My môžeme priniesť bohatstvo nášho teologického vzdelania, ale musíme sa naučiť počúvať, aby sme sa obohatili dialógom s veriacimi.

Naša apoštolská práca musí byť revidovaná a zameraná na perspektívu nových laických služieb, aby sme primerane odpovedali na nový vzťah Cirkvi k laikom. Tieto práce majú umožniť novú, kolegiálnejšiu formu uplatňovania autority a vedenia. Musíme nachádzať nové formy spoločných apoštolských programov, rozdeliť funkcie a služby v našej apoštolskej činnosti. Vec evanjelia sa musí postaviť proti našej rutine, našej pohodlnosti a strachu. Dominikánske spoločenstvo v stave poslania a hľadania je spoločenstvom otvoreným prítomnosti a budúcnosti Cirkvi a spoločnosti. Kapitula v Avile si uvedomila problémy dominikánskych laikov. Často sa dnes stretávame so zvláštnym problémom: skoro úplná neprítomnosť mladých, čo má za následok stratu životaschopnosti. Nie je to zapríčinené čiastočne neznalosťou učenia Cirkvi po II. vatikánskom koncile? Rovnaký problém bol rozoberaný na kongrese dominikánskych laikov, ktorý sa konal v roku 1985 v Montreali. V tejto situácii musíme znovu zvážiť a znovu orientovať skupiny dominikánskych laikov v súlade s novými cirkevnými praktikami a novými teologickými námetmi, týkajúcimi sa miesta a poslania laikov v Cirkvi a vo svete.

Pohľad do budúcnosti

Naši bratia a sestry sa postupne prispôsobujú tomuto novému štýlu života a dominikánskeho poslania pre novú Cirkev, ktorá sa práve rodí. Mnohí už začali a sú povzbudením pre celú Dominikánsku rodinu. Ich nový štýl dáva nášmu povolaniu dôveryhodnosť. Je to príležitosť obnoviť rehoľu. Toto prebudenie laikov

*Fr. Damian Byrne – O laikoch a poslaní rehole
Rím, Generálna kúria, Santa Sabina, 23. november 1987*

nám ponúka nové hranice. K ich prekročeniu je potrebné nájsť odvahu. Budúcnosť Cirkvi a Dominikánskej rodiny od nás vyžaduje mnoho. Dôvody, ktoré zabraňujú obnoviť sa, nám dávajú falošnú istotu, ale ako nám pripomína sv. Ján Krstiteľ, prvý ohlasovateľ Ježiša Krista, „ On musí rásť a mňa musí ubúdať.“ (Jn 3, 30). Ako Ježiš, Božia milosť- ktorá žije v každom veriacom, vzrastá, keď ju ohlasujú po celej zemi. Nech nám dá pamiatka sv. Dominika odvahu angažovať sa v tomto novom cirkevnom znamení.

fr. Damian Byrne, OP

magister rehole

Rím, Generálna kúria, Santa Sabina, 23. november 1987